

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Állam- és Jogtudományi Kar

HABILITÁCIÓS TÉZISEK

DR. JUHÁSZ ZSUZSANNA

Szeged

2014

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	2.
A KIEMELT TÉMA - A BÖRTÖNÜGY PILLÉREI EURÓPÁBAN, A FOGVATARTOTTI JOGVÉDELEM	3.
TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK AZ ANYAGI JOG KÖRÉBŐL	13.
TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOG KÖRÉBŐL	15.
OKTATÁSI TEVÉKENYSÉG	19.
VÁLOGATOTT PUBLIKÁCIÓK 2008-2014	20.
A KUTATÁSI TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ELŐADÁSOK	25.

BEVEZETÉS

A doktori fokozat megszerzését követően érdeklődésem továbbra is az európai börtönügy tárgykörében maradt, de ekkor kezdtem el először foglalkozni a büntetés-végrehajtási jogon belül többek között a fogvatartottak mentális egészségügyi kérdéseivel; a speciális fogvatartotti kategóriákkal, így a nőkkel, a fiatalokkal, az idősekkel, valamint a külföldi fogvatartottakkal.

Habilitációs témakörként az európai büntetés-végrehajtási jogot, pontosabban az európai börtönügyet választottam, amelynek keretében azt vizsgáltam, hogy európai szinten hogyan, miként érvényesül az emberi/fogvatartotti jogok védelme.

A habilitációs téma rövid áttekintését követően részint az anyagi jogban, részint pedig a büntetés-végrehajtási jogban megjelent tudományos közleményeim eredményeit mutatom be, illetve jelen téziszfüzet tartalmazza a doktori fokozat megszerzését követően publikált munkák jegyzékét és a kutatási témához kapcsolódó előadásokat is.

A KIEMELT TÉMA – A BÖRTÖNÜGY PILLÉREI EURÓPÁBAN, A FOGVATARTOTTI JOGVÉDELEM

Az előzményekről

Kutatómunkám kezdetén arra kerestem a választ, hogy az emberi jogokat deklaráló nemzetközi instrumentumok által lefektetett jogokat és tilalmakat hogyan kell, illetve lehet-e értelmezni a börtönkörnyezetben. Amennyiben tehát a fogva tartás sérti a fogvatartott valamely egyezményben garantált jogát, van-e lehetősége jogvédelemre, illetve az emberi jogok védelmének mely eszközével élhet.

A kérdés megválaszolásához először számba vettem az ENSZ és az Európa Tanács égisze alatt elfogadott egyezményeket, illetve a börtönügyi tárgyú dokumentumokat. Így elemeztem a „soft law” kategóriájába sorolható Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát,¹ illetve a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát,² valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát.³

Mivel a fentebb hivatkozott nemzetközi instrumentumok hangsúlyozzák a diszkrimináció tilalmát, így megállapítást nyert, hogy a bennük lefektetett jogok és tilalmak mindenkire, azaz a fogvatartottakra is vonatkoznak. Emellett ahogy a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 4. cikke fogalmaz, az Egyezségokmány által biztosított jogok az állam által csak olyan korlátozásoknak vethetők alá, *„amelyeket – e jogok természetével összeegyeztethető mértékben és kizárólag a demokratikus társadalom általános jólétének előmozdítása céljából – a törvény határoz meg”*..

Megállapítást nyert továbbá, hogy amíg a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában szereplő jogok védelmét a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága, addig a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában foglaltakét az Emberi Jogi Bizottság hivatott biztosítani. E két Bizottság feladata annak ellenőrzése, hogy a részes államok betartják-e az egyezségokmányok rendelkezéseit. Ennek keretében az emberi jogok elismerése, védelme érdekében többek

¹ Universal Declaration of Human Rights. Adopted by General Assembly resolution 217 A (III) of 10 December 1948.

² International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. Adopted by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966. Hatályba lépés 1976. Magyarországon kihirdette az 1976. évi 9. tvr.

³ International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966. Hatályba lépés 1976. Magyarországon kihirdette az 1976. évi 8. tvr.

között ajánlásokat fogalmaznak meg, a kormányokat pedig időszakos jelentések megtételére kötelezik. Az emberi jogi szakértőkből álló Emberi Jogi Bizottság például öt évente vizsgálja a hozzá benyújtott országjelentéseket, és azok tartalmának ismeretében hozza meg határozatát az egyezségokmány rendelkezéseinek betartásáról. Mindezek mellett a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának Első Fakultatív Jegyzőkönyve megteremtette az egyéni panasz lehetőségét is. Ennek értelmében írásbeli bejelentés tehető az Emberi Jogi Bizottságnak azon személyek részéről, akik azt állítják, hogy az Egyezségokmányban szereplő valamely jogukat megsértették, és minden rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítettek. A 18 független szakértőből álló Bizottság az írásbeli bejelentést ezt követően megküldi az érdekelt részes államnak. Amennyiben egy panaszos/fogvatartott fordulna az Emberi Jogi Bizottsághoz, akkor az állam kötelezettsége arra terjed ki, hogy hat hónapon belül írásbeli magyarázattal szolgáljon vagy nyilatkozatot juttasson el a Bizottsághoz az ügy tisztázásáról, illetve adott esetben az alkalmazott jogorvoslatról.

Ezt követően áttekintettem az Európa Tanács dokumentumai közül a fő emberi jogi instrumentumot, azaz az alapvető jogokat és szabadságokat védelmező Emberi Jogok Európai Egyezményét,⁴ illetve a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt.⁵

Ezzel párhuzamosan az európai börtönügy gyökereit keresve megvizsgáltam az ENSZ által 1955-ben elfogadott Fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó Minimum Standard Szabályokat,⁶ amelyről megállapítottam, hogy hosszú időn keresztül egyedüli dokumentumként foglalkozott a börtönstandardokkal és a börtönpolitikával. E dokumentum jelentőségét jelzi egyébiránt, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 1973-ban elfogadta a Fogvatartottakkal való bánásmód standard minimum szabályai elnevezésű dokumentumot, ami az ENSZ Fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó Minimum Standard Szabályok⁷ európai feltételek közé történő adaptálását jelentette. A Miniszteri Bizottság ezen határozatát váltotta aztán fel 1987-ben az Európai Börtönszabályok,⁸ amelynek időközben korszerűsített változatát 2006-ban fogadták el. Fontosnak tartom hangsúlyozni azt is, hogy az ENSZ dokumentum számtalan rendelkezése alapjául szolgált az Európa Tanács

⁴ European Convention on Human Rights (ECHR) (formally the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms). Magyarországon kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény.

⁵ Magyarországon kihirdette az 1995. évi III. törvény.

⁶ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners Adopted by the First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held at Geneva in 1955, and approved by the Economic and Social Council by its resolutions 663 C (XXIV) of 31 July 1957 and 2076 (LXII) of 13 May 1977

⁷ Resolution (73) 5 on the standard minimum rules for the treatment of prisoners

⁸ Recommendation No R (87)3 on the European prison rules

Miniszteri Bizottsága által elfogadott, az európai börtönügy alapidokumentumának tekinthető Európai Börtönszabályoknak.⁹

Úgy vélem a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának, valamint az Emberi Jogi Bizottság tevékenységének és az egyéni panasz-mechanizmus jelentőségéhez nem férhet kétség, mégis fontos annak hangsúlyozása, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének keretében felállításra került az Emberi Jogok Európai Bírósága, amelynek feladata az Egyezmény érvényesítése, azaz annak biztosítása, hogy az államok tiszteletben tartsák az abban foglalt jogokat, valamint biztosítékokat. Tekintettel arra, hogy a strasbourgi testület kérelmet vehet át bármely személytől, aki azt állítja, hogy az Egyezményben vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben foglalt valamely jogát megsértették, így a fogvatartottak számára az Emberi Jogok Európai Egyezménye teremtette meg elsőként annak a lehetőségét, hogy az emberi jogok megsértése miatt egy nemzetközi bírói fórumhoz fordulhassanak. Az európai börtönügy első pillérét így a strasbourgi bíróság esetjoga adja, amely az Emberi Jogok Európai Egyezményét tölti meg tartalommal.

A fogvatartottak emberi jogainak védelmét hivatott biztosítani a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény által életre hívott Kínzás, Embertelen, Megalázó Eljárás vagy Büntetés Elleni Európai Bizottság (CPT) is, amely egy preventív jellegű látogatási eljárással erősíti a Bíróság jogorvoslati rendszerét. A (CPT) tevékenysége ugyancsak meghatározó az európai börtönügy szempontjából, hiszen megbízatása a szabadságelvonás végrehajtásának minden aspektusára kiterjed.

A Bizottság Általános Jelentései az európai börtönpolitikát közvetítik az államok felé, emellett a CPT-nek az egyes látogatások után készített jelentései gyakorlati ajánlásokat és tanácsokat nyújtanak az érintett országok számára. Ezek az országjelentések pedig a következetességet biztosítva nemcsak a meglátogatott államok számára irányadóak, hanem valamennyi tagállam számára. Ezen felül a CPT megállapításainak az is súlyt ad, hogy a Bizottságot felállító egyezményt az európai államok aláírták, illetve, hogy ezeket a megállapításokat a Bíróság is előszeretettel használja ítélezése során. A CPT munkája tehát szerves részét képezi az Európa Tanács emberi jogvédelmet szolgáló rendszerének, mégpedig akként, hogy a Bíróság reaktív jogi mechanizmusát egy proaktív nem jogi mechanizmussal egészíti ki. Ilyenformán az európai börtönügy második pillére a CPT tevékenységén nyugszik.

⁹ E témában két tudományos közleményt jelentettem meg JUHÁSZ Zsuzsanna: *Megújult az Európai Börtönszabályok*. Börtönügyi Szemle 2006/3., valamint JUHÁSZ Zsuzsanna: *A megújult Európai Börtönszabályok ismertetése*. Acta Juridica et Politica, Tomus LXVIII. Fasc. 12., Szeged, 2006.

Végül az európai börtönügy harmadik pillérét az Európa Tanács döntéshozó szerve, a Miniszterek Bizottsága formálja azáltal, hogy az állásfoglalásait tükröző ajánlásokat bocsát ki. Noha a számtalan börtönügyi tárgyú ajánlás nem rendelkezik jogilag kötelező erővel, mégis egyfajta erkölcsi karakterrel bírnak, lévén a nemzetközi közösség megegyezésén, széles körben történő elfogadásán alapulnak. A Miniszterek Bizottságának börtönügyi tárgyú ajánlásai a strasbourgi Bíróság általi alkalmazás révén is fontos pillérei az európai börtönügynek. Az ajánlások közül kiemelt szerepet kap az Európai Börtönszabályok, amely a tagállamok számára a börtönügy alapvető követelményeit fekteti le és egyfajta zsinórmércéül szolgál.

Az Európa Tanács égisze alatt működő jogvédelem tehát e három pillérre épül, és a pillérek egymást kiegészítve, egymással kölcsönös együttműködésben tevékenykednek.

A fentiekből kitűnően az európai börtönügy kereteit az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásai, az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei és a CPT jelentései határozzák meg, töltik meg tartalommal. Egyértelműen leszögezhető tehát, hogy a fogvatartottak emberi jogainak védelme európai szintén az Európa Tanács, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának, az Emberi Jogok Európai Bíróságának és a CPT együttműködésének, kölcsönös egymásra hatásának keretében történik. Ennek a jogvédelemnek az alkotóelemei az Európa Tanács két végrehajtási tárgyú Egyezménye, (azaz az Emberi Jogok Európai Egyezménye, valamint a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény); az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásai; az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga és a CPT tevékenysége, valamint dokumentumai.

A különféle instrumentumok kölcsönös egymásra gyakorolt hatását figyelhetjük meg például az Európai Börtönszabályok ajánlásán keresztül, amely alapjául szolgál a Bíróság esetjogának¹⁰ és egyúttal az ajánlás is merít a Bíróság esetjogából.

Az Európai Börtönszabályok emellett több tekintetben figyelembe vette a CPT jelentéseit is. A fogvatartottak elhelyezése, elszállásolása kapcsán például a szabálygyűjtemény támaszkodik a CPT 11. Általános Jelentésében foglaltakra, a higiénia, a börtönrezsím, valamint a testedzés és rekreáció kapcsán a 2. Általános Jelentésre, a fogva tartott fiatalok vonatkozásában a 12. Általános Jelentésre, vagy az egészségügyi ellátással összefüggésben a CPT 3. Általános Jelentésére.

¹⁰ Lásd például *Renolde v. France*, application No: 5608/05, judgment of 16 October 2008; *Slawomir Musial v. Poland*, application No: 28300/06, judgment of 20 January 2009; *Enea v. Italy*, application No: 74912/01, judgment of 17 September 2009.

Mindemellett szoros kapcsolat fűzi össze a Bíróságot és a CPT-t is, tekintve, hogy számtalan döntésében érinti és használja fel a strasbourgi testület a CPT országjelentéseit, valamint veszi figyelembe az Általános Jelentésekben foglaltakat.

A munka érdemi része

Az európai börtönügy pilléreinek ismeretében arra tettem kísérletet, hogy meghatározott témakörökhöz kapcsolódóan betekintést nyerjek az Emberi Jogok Európai Bíróságának fogvatartottakat érintő esetjogába, a Kínzás Elleni Európai Bizottság rossz bánásmód megelőzését célzó tevékenységébe, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának releváns ajánlásaiba.

Elsőként az Európai Börtönszabályok áttanulmányozása után az európai börtönügy alapelveit vázoltam fel; majd vizsgáltam a végrehajtási intézetek többségére jellemző túlszűfolttság kihatásait;¹¹ a fogvatartottak egészségügyi ellátásának kérdéseit, külön kitérve a mentális egészségügyi problémákra. Foglalkoztam a fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartásával és a speciális fogvatartotti kategóriák, így a fiatalok, a nők, az idősek és a külföldiek speciális problémáival.

Az egyes témaköröknél áttekintettem a releváns nemzetközi instrumentumokat, különös hangsúllyal az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásaira, illetve támaszkodtam a CPT Általános Jelentéseire, országjelentéseire is. Végül feldolgoztam az Emberi Jogok Európai Bíróságának témához kapcsolódó esetjogát, ami hozzávetőlegesen 150 ítélet ismertetését tette lehetővé.

A Bíróság döntéseinek áttanulmányozása azt mutatta, hogy a strasbourgi testület leginkább az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében szereplő kínzás, embertelen vagy megalázó büntetések, illetve bánásmód tilalma kapcsán hozott határozatokat. A feldolgozott esetek alapján megállapítottam, hogy a testület a 3. cikk sérelmét elismeri többek között

- a fogvatartottakkal szemben tanúsított rossz bánásmód;
- az emberi méltóság követelményével össze nem egyeztethető végrehajtási (például higiéniai) feltételek;

¹¹ A túlszűfolttság kifejezésére egyrészt a telítettségi ráta, másrészt pedig a börtönök hivatalos kapacitása szolgál. Amennyiben tehát a fogvatartotti létszám meghaladja a börtön kapacitását túlszűfolttságról beszélünk és ugyanezt jelöli a 100% feletti telítettségi ráta is.

- a börtönök túlzsúfoltsága;
- az inadekvát egészségügyi ellátás biztosítása;
- adott esetben az egészségügyileg indokolatlan kényszertáplálás, kényszerhánytatás;
- az egészségre kihatással bíró egyéb tényezők, mint például a táplálék nem megfelelő mennyisége és minősége, a szabadlevegőn tartózkodás, a testedzés hiánya;
- a fogvatartottak embertelen körülmények közötti szállítása;
- a testüregek indokolatlan átvizsgálása;
- de a fogvatartott fejének büntetesként való leborotválása miatt is.¹²

A 3. cikk átfogó vizsgálatán kívül érintettem az Egyezmény 2. cikkében szereplő élethez való jog megsértését, valamint az ésszerűtlenül hosszú fogva tartásra tekintettel az Egyezmény 5. cikkének sérelmét is.

A túlzsúfoltság témakörét¹³ vizsgálva Finnország példáján keresztül bemutattam, hogy túlzsúfoltság okait, hátterét kutatva egy nagyon összetett kérdéskörrel állunk szembe, amelyre országonként, sőt adott esetben adott országon belül is eltérő válaszok adhatók. Ezzel összefüggésben rámutattam, hogy a túlzsúfoltság visszaszorításához pontosan fel kell tárni az oda vezető okokat és ennek ismeretében lehet hatékony programokat, politikát kialakítani.

A Bíróság ítéleteinek bemutatásával igyekeztem rávilágítani arra, hogy a túlzsúfoltság kihatásai szerteágazóak: a megfelelő férőhely hiánya ugyanis csak egyike a lehetséges következményeknek. A túlzsúfoltsággal együtt jár például a munkalehetőségek, fogvatartotti programok korlátozottsága, de kihatással lehet a higiénias viszonyokra, az egészségügyi ellátásra, az élelmezésre. Negatívan befolyásolhatja továbbá a fogvatartottak fizikai és mentális állapotát, feszültséget, erőszakot generálhat, sőt embertelen, megalázó bánásmódot eredményezhet.

A fogvatartottak egészségügyi ellátásával¹⁴ összefüggésben rávilágítottam arra, hogy a CPT Jelentései, és a Bíróság esetjoga is azt példázzák, miszerint több tekintetében is

¹² Yankov v. Bulgaria, application No: 39084/97, judgment of 11 December 2003.

¹³ E témakörben több tudományos munkám jelent meg, így: *A fogvatartotti rátáról nemzetközi összehasonlításban.* (társszerző: Nagy Ferenc) *Belügyi Szemle* 58:(12) pp. 5-19. (2010); *A fogvatartotti rátáról nemzetközi összehasonlításban.* (társszerző: Nagy Ferenc) *Börtönügyi Szemle* 29:(3) pp. 1-12. (2010); *A börtönnépesség alakulása egyes közép-és kelet-európai országokban a rendszerváltás után.* In: Tóth Károly (szerk.) *Emlékkönyv Dr. Szabó András 70. születésnapjára.* Szeged: JATE Állam- és Jogtudományi Kar, 1998. pp. 161-170.; *Az 1990-es évek közepének európai börtönnépessége - számok tükrében.* ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE SECTIO JURIDICA ET POLITICA 57:(5) pp. 3-14. (1999); *A finn és az izlandi büntetés-végrehajtás: a fogvatartotti népesség két rendhagyó európai modellje.* *Börtönügyi Szemle* 20:(3) pp. 37-46. (2001).

¹⁴ A fogvatartottak egészségügyi ellátásával több tanulmányomban is foglalkoztam, illetve doktori értekezésem témája is ez volt: *A börtön-egészségügy "gócpontjai" és ártalomcsökkentő kezdeményezések külföldön.* Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2010. 251 p.

elégtelenség jellemzi az egészségügyi ellátás tárgyi, eljárási és strukturális feltételeit. Néhány kiragadott példával élve:

- visszatérő probléma sok végrehajtási intézetben az intézményen belül működő egészségügyi szolgálat és a megfelelően képzett egészségügyi személyzet hiánya,
- gondot jelent az egészségügyi ellátás időben történő biztosítása mind az általános orvosok, mind pedig a szakorvosok tekintetében,
- sok esetben sérül az egészségügyi adatok bizalmasan kezelésének követelménye,
- különösen problémás a különféle fertőző megbetegedések (HIV, hepatitis, tbc.) hatékony kezelése, megelőzése, a szükséges gyógyszerek, terápiák biztosítása,
- nem megoldott a kezelés szabadulás utáni folytatása,
- előfordul a fogvatartottak egészségügyi vizsgálata alatt a mozgáskorlátozó eszközök indokolatlan alkalmazása,
- az egészségügyi személyzet esetenként elmulasztja jelenteni a fogvatartottakkal szembeni rossz bánásmódot,
- a végrehajtási feltételek sem minden esetben felelnek meg az egészséges környezet követelményének (túlzsúfoltság, szegényes higiéniai körülmények, inadekvát szellőzés, világítás, fűtés, nem megfelelő élelem).

Külön vizsgáltam a mentálisan sérült¹⁵ fogvatartottak helyzetét és megállapítottam, hogy a mentál-egészségügyi ellátás a börtönökben sok esetben nem felel meg a kívánalmaknak. Jellemző probléma a pénztelenség, az egészségügyi személyzet hiánya, elmaradnak a szűrések és a folyamatos vizsgálatok. Emellett gyakori, hogy a mentális betegségek kizárólagos gyógymódként gyógyszeres kezelést biztosítanak, vagy rosszabb esetben semmilyen kezelést nem tudnak alkalmazni. Az értelmi fogyatékos fogvatartottak számára elengedhetetlen terápiás megközelítések (például beszédterápia, viselkedésterápia, pszichoterápia) használata ugyancsak korlátozottan elérhető.

Rámutattam arra, hogy a mentális problémákkal küzdő személyek irányába megnyilvánuló diszkrimináció és stigma a börtönkörnyezetben is jelen van, sőt ebben a zárt közegben fel is erősödik. A mentális betegeket ugyanis kiközösítik, izolálják, ami mentális állapotuk további romlásához vezet. Másrészt pedig a diszkrimináció megnyilvánul a különféle szolgáltatásokhoz (például oktatási, szakképzési) való hozzájutás tekintetében is, azaz ezen a téren a többi fogvatartotthoz képest ugyancsak hátrányban vannak. A megfelelő elfoglaltságok hiánya pedig ismételten negatívan befolyásolhatja mentális állapotukat.

¹⁵ Ebben a témában megjelenés alatt lévő munkám: *Mentális egészség és a mentálisan sérült fogvatartottak*.

Hangsúlyoztam továbbá, hogy a mentális betegek hatványozottan ki vannak téve a bántalmazások, a szexuális erőszak és általában az erőszak kockázatának, biztonságuk, védelmük ezért további speciális szükségletként jelentkezik.

A külvilággal való kapcsolattartás témakörében rámutattam az egyes kapcsolattartási formák jelentőségére, így tárgyaltam például a fogvatartottak levelezés tiszteletben tartásához való jogát. A Bíróság esetjogának áttanulmányozása után pedig megállapítottam, hogy a fogvatartottak levelezése kapcsán a hatóság részéről megnyilvánuló beavatkozás igen sokrétű lehet. Így magában foglalja többek között a levél felnyitását, elolvasását, cenzúrázását, tartalmának törlését, a továbbítás megtagadását, illetve a késedelmes továbbítást is. Rámutattam arra, hogy a levelezés jogába történő jogszerű beavatkozásnak 3 feltételnek kell megfelelnie. Így:

- a beavatkozásnak törvényben előírtnak, meghatározottnak kell lennie,
- egyúttal meghatározott törvényes célokat kell szolgálnia,
- és a beavatkozásnak egy demokratikus társadalomban szükségesnek is kell lennie, azaz ne haladja meg a cél eléréséhez egy demokratikus társadalomban szükséges mértéket, tehát legyen arányos.

Hangsúlyoztam azt is, hogy ezek a feltételek egymásra épülnek, így ha a korlátozás a Bíróság meglátása szerint nem felel meg a törvényben meghatározottság követelményének, akkor a törvényes cél és a szükséges mérték vizsgálatára már nem is kerül sor.

Hasonlóképpen vizsgáltam a telefonáláshoz való jog végrehajtási környezetben való alakulását, illetőleg az Egyezmény 8. cikkében szereplő magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog sérelmét, e jog tiszteletben tartásához való jog érvényesülését. Utaltam továbbá arra is, hogy az Egyezmény 8. cikke szoros kapcsolatban áll más, az Egyezmény által ugyancsak védett jogokkal. Így például a fogvatartottak lelkiessel való kapcsolattartásának korlátozása esetén felmerülhet az Egyezmény 9. cikkében lefektetett gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jog megsértése is. Emellett érintettem az Egyezmény 12. cikkében rögzített házasságkötéshez való jogot, amely a Bíróság 1979-es, *Hamer kontra Egyesült Királyság* ügyben¹⁶ hozott döntése óta a fogvatartottakat is megilleti.

Legvégül azt vizsgáltam, hogy a speciális fogvatartotti kategóriák milyen speciális szükségletekkel, problémákkal néznek szembe, illetve, hogy a börtönügy tudja-e ezeket orvosolni. A külföldi fogvatartottak vonatkozásában¹⁷ például bemutattam, hogy a külföldi

¹⁶ Hamer v. United Kingdom, application No: 7114/75. judgment of 13 December 1979.

¹⁷ A külföldi fogvatartottak helyzetét taglaló tudományos közleményem: *Néhány gondolat a külföldi fogvatartottakról*. (Megjelenés alatt).

elkövetők igazságszolgáltatási rendszeren belüli hátrányos megkülönböztetése már tetten érhető az előzetes letartóztatás alkalmazásánál. A tartózkodási engedély hiánya nyomatékkan esik latba a szökés kockázatánál, emellett a munka(engedély) hiánya az óvadék alkalmazásánál, a szegényes társadalmi-gazdasági erőforrások, a helyi közösséggel való kapcsolatok hiánya ugyancsak a kényszerintézkedés elrendelése mellett szóló érvek lehetnek. Ugyanezen okok alapján történik általában a szabadságelvonó büntetés kiszabása is, amely tehát elsőbbséget élvez az alternatív büntetésekkel szemben.

Utaltam arra, hogy a külföldi személyek hátrányos megkülönböztetése nem ér véget a büntetés kiszabás területén, lévén a végrehajtási intézetek külföldi fogvatartottai is számtalan hátránnyal találják szembe magukat. A diszkriminatív szemlélet megfigyelhető többek között a biztonsági fokozatba sorolásnál, elhelyezésüknél, oktatási, szakképzési programokban való részvételüknél, munkavégzésüknél, feltételes szabadságra bocsátásuknál, a szabadításra való felkészítésüknél. Így például ha a fogvatartott nem beszéli a fogva tartó ország nyelvét, a nyelvi nehézségekre, korlátokra tekintettel kizsorul az oktatásból, szakképzési lehetőségekből. A kommunikációs korlátok ugyancsak hangsúlyosak lehetnek orvosi ellátás igénybevétele esetén. Az orvos-beteg közötti bizalmi viszonyt ugyanis a fordítók alkalmazása alááshatja.

A nyelvismeret hiánya megfelelő segítség nélkül gondot jelenthet a legkülönbözőbb írásbeli kérelmek előterjesztése esetén is. Az izoláció érzetének csökkentése szempontjából – amennyiben a biztonsági követelmények lehetővé teszik – éppen ezért törekedni kell az azonos nemzetiségű, illetve azonos nyelvet beszélő fogvatartottak együttes, avagy egymáshoz közeli elhelyezésére. Az anyanyelv használatát segítheti elő idegen nyelvű könyvek, periodikák, újságok rendelkezésre bocsátása, ugyanakkor különösen a hosszú tartamú szabadságvesztésre ítélték esetén a fogva tartó ország nyelvének elsajátítását is lehetővé kellene tenni.

Tekintettel arra, hogy a külföldi fogvatartottak esetén a család pénzügyi támogatása jellemzően a többi fogvatartotthoz viszonyítva is korlátozottabb, így a munkavégzés, az abból befolyó összeg nagy segítséget jelenthetne számukra. A szökés, illetve az ország elhagyásának veszélyére tekintettel pedig ugyancsak kérdésessé válhat a feltételes szabadításuk is.

Végző következtetésként azt szűrtem le, hogy az államok jelentős része nem birkózik meg azzal a feladattal, amely a szabadságelvonás hatékony végrehajtása során az emberi jogok tiszteletét és védelmét is magában foglalja. A strasbourgi testület esetjoga és a CPT országjelentései ugyanis azt példázzák, hogy sok esetben sérülnek az európai börtönügy alapelvei. Így nem érvényesül a szabadságelvonás, mint végső eszköz követelménye, a

fogvatartottak emberi jogainak tiszteletben tartása, a diszkrimináció tilalma és nem valósul meg a normalizáció alapelve sem. A fogvatartottakat gyakorta túlsúfolt végrehajtási intézetekben helyezik el, amelyek nem felelnek meg az emberhez méltó, egészséges végrehajtási környezet követelménynek. A végrehajtó hatóságok nem biztosítják a fogvatartottak testi és mentális egészségének megőrzését, az adekvát és megfelelő időben történő egészségügyi ellátáshoz való jogot. Mindamellet a fogva tartás negatívan befolyásolja a fogvatartottak mentális állapotát; gyakorta szükségtelenül korlátozza a külvilággal való kapcsolattartásukat, és nem tudja orvosolni a speciális fogvatartotti kategóriák speciális problémáit sem.

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK AZ ANYAGI JOG KÖRÉBŐL

Az anyagi jog Általános Részén belül érdeklődésem középpontjában a szankciók, a büntetőjogi jogkövetkezmények tana áll. Megjelent tudományos közleményeim is ebből a tárgykörből születtek.

Az International Forum on Crime and Criminal Law in the Global Era elnevezésű szervezet 2012-ben Pekingben a halálbüntetés tárgyában tartott nemzetközi fórumot, amelyen a magyar országjelentést Tóth J. Zoltán és Fantoly Zsanett kollégáimmal közösen készítettük el, illetve mutattuk be. Én az országjelentés rám eső részében a halálbüntetés szabályozását és végrehajtását ismertettem. Így kitértem többek között az első kodifikált büntető törvénykönyvig (1878. évi V. törvénycikk), valamint a Csemegi-kódextől napjainkig terjedő időszakra. Részletesen bemutattam e jogkövetkezmény végrehajtásának szabályait és egyúttal ismertettem a halálbüntetés eltörlésével legsúlyosabb büntetési nemünké „előlépő” életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó szabályozást. Az országjelentés ismertetése során is ez utóbbi szankciónem vitatott pontjait mutattam be a rendezvény résztvevőinek.¹⁸

Tanszéki kollégáimmal, szerzőtársaimmal közösen vállalkoztunk az immár „réginek” számító 1978. évi IV. törvény kommentárjának elkészítésére.¹⁹ A Complex CD jogtár kiegészítés jogkövetkezménytani részét én dolgoztam fel.

Az új Btk. hatályba lépésével ugyancsak a teljesség igényével igyekeztünk bemutatni az immár hatályos büntető törvény szövegét. Én dolgoztam fel a 2012. évi C. törvény VII-XI. fejezeteit, azaz a büntetések; az intézkedések; a büntetés kiszabása; az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények és a mentesítés, valamint a fiatalokúakra vonatkozó rendelkezések címet viselő fejezeteket.²⁰ Az egyes fejezetek elkészítése során minden esetben

¹⁸ *The regulation and implementation of capital punishment in Hungary.* In: Paper Collection: The fourth session of the International Forum on Crime and Criminal Law in the Global Era. Beijing: pp. 180-188.

¹⁹ *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez.* Complex CD Jogtár kiegészítés (társszerző: Hegedüs István, Karsai Krisztina, Katona Tibor, Mezölaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor), 2012.

²⁰ *A büntetés kiszabása.* In: Karsai Krisztina (szerk.) *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 194-219.; *A büntetések.* In: Karsai Krisztina (szerk.) *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 109-163.; *A fiatalokúakra vonatkozó rendelkezések.* In: Karsai Krisztina (szerk.) *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 232-263.; *Az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények és a mentesítés.* In: Karsai Krisztina (szerk.) *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 220-231.; *Az intézkedések.* In: Karsai Krisztina (szerk.)

érintettem a vonatkozó eljárásjogi, illetve büntetés-végrehajtási rendelkezéseket is, és igyekeztem rávilágítani a törvény gyenge pontjaira, valamint azokra a kérdésekre, amelyek megválaszolása a jogalkalmazók feladata marad.

Ugyancsak az anyagi joghoz köthető, hogy Vida Mihály és Ambrus István szerzőtársaimmal tansegédletet²¹ jelentettünk meg a jogi asszisztens felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók számára, amelyben én az Általános Rész ismeretanyagát dolgoztam fel.

A Különös Rész tekintetében ugyancsak társszerzőként működtem közre „A magyar büntetőjog Különös Része” című tankönyv több fejezeténél.²²

Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 164-193.

²¹ *Bevezetés a büntető anyagi jogba.* (társszerző: Ambrus István, Vida Mihály) Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2010. 378 p.

²² *A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények.* (társszerző: Vida Mihály)

In: Nagy Ferenc (szerk.) *A magyar büntetőjog különös része.* Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 130-185.;

A személy elleni bűncselekmények. (társszerző: Nagy Ferenc, Vida Mihály)

In: Nagy Ferenc (szerk.) *A magyar büntetőjog különös része.* Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 51-185.

A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. (társszerző: Vida Mihály)

In: Nagy Ferenc (szerk.) *A magyar büntetőjog különös része.* Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 352-380.

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOG KÖRÉBŐL

A doktori értekezés elkészítését követően nem szakadtam el teljesen a börtön-egészségügy témájától, így első nagyobb munkámban a fogvatartottak öngyilkosságainak hátterét vizsgáltam²³ és igazoltam, hogy a legtöbb országban a legfőbb mentális egészségügyi problémát a fogvatartottak szuicid cselekményei jelentik. Vizsgáltam a szuicidumok növekvő számának mögöttes hátterét, és arra a megállapításra jutottam, hogy egyre több mentálisan sebezhető, sérülékeny egyén bebörtönzésére kerül sor. Számolni kell továbbá a drog-, és alkoholfüggőség fokozott kockázatával, a családi háttérrel, a kapcsolati problémákkal éppúgy, mint az izolációval, vagy egy korábbi szexuális, illetve testi erőszakkal. Ugyancsak kockázati tényezőként vehető figyelembe az öngyilkosságok elkövetése szempontjából a túlszűfolt és izolált végrehajtási környezet, amely a pszichésen sérült személyek számára ösztönzőleg hat az öngyilkosság elkövetésére.

Tanulmányomban igyekeztem továbbá felvázolni az öngyilkosságok megelőzésének lényeges elemeit, így többek között az öngyilkosságra hajlamos csoportok meghatározását, kiszűrését; a végrehajtási személyzet felkészítését; a folyamatos szűréseket, megfigyeléseket és egy átfogó prevenciós stratégia szükségességét.

Nagy számú tanulmányban foglalkoztam a női fogvatartottak helyzetével is.²⁴ Ezekben egyebek mellett rávilágítottam arra, hogy a férfi fogvatartottak börtönnépességen belüli dominanciája milyen következményekkel bír a női fogvatartottakra nézve. Bemutattam a női fogvatartottak elhelyezésének problémáját és annak kihatásait, külön kitértem a női kisebbségen belül további kisebbségnek számító külföldi fogvatartottak, a fiatalkorú fogvatartottak, az előzetes letartóztatásban lévők és az időskorú női fogvatartottak kedvezőtlen helyzetére. Vizsgáltam továbbá a fogvatartott nők egészségügyi ellátásának,

²³ *Szuicid cselekmények a fogvatartottak körében.* ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE SECTIO JURIDICA ET POLITICA 71:(11) pp. 329-345. (2008)

²⁴ A női fogvatartottakkal kapcsolatban megjelent tudományos közleményeim: *A fogvatartott nők és gyermekeik védelméről.* In: Balogh Elemér, Homoki-Nagy Mária (szerk.) Emlékkönyv Dr. Ruszoly József egyetemi tanár 70. születésnapjára Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2010. pp. 423-434.; *A fogva tartott szülők bebörtönzésének kihatásai.* Börtönügyi Szemle 30:(3) pp. 49-61. (2011); *A fogvatartott szülők gyermekei.* FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA 1:(1) pp. 281-299. (2011); *A női börtönnépességről.* ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE SECTIO JURIDICA ET POLITICA 72:(10) pp. 263-287. (2009); *A női fogvatartottak egészségvédelméről.* In: Bobvos Pál (szerk.) Reformator iuris cooperandi: tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2009. pp. 595-606.; *A női fogvatartottak helyzete külföldön.* Bűnügyi Szemle 2:(4) pp. 34-39. (2009); *A női fogvatartottak helyzete külföldön.* In: Nagy Ferenc (szerk.) Tudományos előadókülés a Bűnügyi Oktatók Országos Találkozásán: Szeged, 2009. június 5 Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2009. pp. 39-45.

egészségvédelmének kérdéseit, a mentális betegségek, valamint kábítószer-fogyasztásuk különböző aspektusait. Nagy hangsúlyt helyeztem az ún. anya-gyermek részlegek bemutatására, az anya-gyermek együttes elhelyezés hátrányainak és előnyeinek ismertetésére, és azt a következtetést vontam le, hogy a mindkét megoldás mellett felhozható érvek és ellenérvek ellenére a kevésbé rossz megoldás az együttlét biztosítása.

Egyúttal rávilágítottam arra is, hogy a szülő bebörtönzése magában hordozza a gyermek kriminalitásának veszélyét, tekintve, hogy a bebörtönzött szülők gyermekei igen gyakran tanúsítanak antiszociális magatartást későbbi életük során. A gyermek jövőbeli kriminális magatartása szempontjából ilyenformán meghatározó befolyásoló körülmény a szülő bűnözői múltja, ami kihatással lehet a gyermek iskolai tanulmányokban való visszaesésére, és a szülő bebörtönzése miatti intézeti elhelyezésére is.

Az idegen nyelvű szakirodalom feldolgozása után megállapítottam, hogy a legtöbb ország női fogvatartottjaira jellemző többek között a nem megfelelő, illetve lakóhelytől távol eső elhelyezés, a munkalehetőségek, oktatási, képzési programok korlátozottsága, a mentális rendellenességek magas szintje, a nagyfokú drog-és alkoholfüggőség, a testi és szexuális erőszak átélése a bebörtönzést megelőzően, illetőleg az alatt. A szabad népelességgel összehasonlítva általában rosszabb az egészségi állapotuk és a férfi fogvatartottak dominanciájából adódóan a nők szükségletei sok esetben és sok tekintetben elhanyagoltak.

Ugyancsak foglalkoztatott a fiatalok fogvatartottak helyzete is, így tudományos közleményt jelentettem meg például a fiatalok előzetes letartóztatásának eljárásjogi, valamint büntetés-végrehajtási vonatkozásairól.²⁵ Ezen munkákban egyebek mellett utaltam arra, hogy az eljáró hatóságok részéről gyakori az előzetes letartóztatás indokolatlan, sok esetben rutinszerű alkalmazása.

Egy átfogó tanulmányban²⁶ mutattam be a fiatalok igazságszolgáltatási rendszereit: ebben egyebek mellett összevetettem a skandináv országok igazságszolgáltatási modelljét az Angol/Wales-i modellel. Rámutattam arra, hogy napjainkban egyedül, tiszta formában egyik modell sem jelenik meg, sokkal inkább ezen típusok elemei keverednek

²⁵ Juveniles in pre-trial detention: international outlook. In: Gál István László (szerk.) Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. pp. 333-341;

A fiatalok előzetes letartóztatásának egyes végrehajtási kérdései. In: Juhász Zsuzsanna, Nagy Ferenc, Fantoly Zsanett (szerk.) Sapien-tis: Ünnepi kötet dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012. pp. 243-253.; *A fiatalok igazságszolgáltatásai rendszerei Európában.* FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA 2:(1) pp. 149-169. (2012).

²⁶ „A fiatalok igazságszolgáltatásai rendszerei Európában. FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA 2:(1) pp. 149-169. (2012).

egymással, valamelyik modell dominanciája mellett. Így például fellelhető a jóléti és az igazságszolgáltatási rendszer kombinációja, amelyben helyet kap a resztoratív szemlélet és a minimális beavatkozás elve is. Ebből adódóan az egyes országokat nem lehet tisztán kategorizálni, sokkal inkább az egyes modellek alkotóelemeinek sajátos egyvelegeiként jellemezhetők.

Rávilágítottam arra, hogy számos nyugat-európai ország hátat fordított a jóléti gondolkodásmódnak és a punitív megközelítést helyezte előtérbe. Igyekeztem bemutatni, hogy az igazságszolgáltatási modellt követő Angliára és Hollandiára az alternatív szankciók széles skálája, a megelőző és elterelő intézkedések ellenére is a büntető, megtorló szemlélet jellemző, ami a fiatalok nagyfokú bebörtönzésében, személyi szabadságuk elvonásában ölt testet.

A legnagyobb kihívásnak az időskorú fogvatartottak helyzetének vizsgálatát tartottam,²⁷ tekintve, hogy eddig tudományos értekezés hazánkban nem foglalkozott velük. Az időskorú fogvatartottak helyzetének elemzése ugyanakkor napjainkban azért vált különösen aktuálissá, mert egyes országokban az időskorú fogvatartottak száma nagyobb arányban nő, mint maga a teljes börtönnépesség. Ezzel összefüggésben vizsgáltam a növekedés lehetséges okait, és azt a következtetést vontam le, hogy az átlagnépesség korosodása a börtönnépesség öregedésénél egyedüli tényezőként semmiképpen sem vehető figyelembe. E jelenségért sokkal inkább okolható a hosszú tartamú szabadságelvonásnak, illetve extrém formájának az életfogytig tartó szabadságvesztésnek a gyakori alkalmazása, a feltételes szabadon bocsátási gyakorlat és az a körülmény is, hogy sok az időskorban elkövetett bűncselekmény, illetve ehhez kapcsolódóan az igazságszolgáltatás kevésbé elnéző, toleráns az időskorú elkövetőkkel szemben.

Rámutattam továbbá arra, hogy az időskorú fogvatartottak elhelyezésének két modellje alakult ki: az életkori szegregáció ideája, és mellette egy másik domináns felfogás az integráció, amely hasznosabbnak tekinti az időskorúak fiatalabbakkal való együtt-tartását. Ehhez kapcsolódóan igyekeztem összegyűjteni az egyes modellek mellett és ellen felhozható érveket is. Külön kitértem a hazai helyzetre, előre vetítve a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kilátásait és a honi börtönügy feladatait. Így rámutattam arra, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt Szegedi Fegyház és Börtönben történő

²⁷ Az időskorú fogvatartottakról megjelent tanulmányaim: *Az elöregedő börtönnépesség problémái*. Börtönügyi Szemle 31:(2) pp. 1-13. (2012);

Older prisoners. In: Ranko Keča (szerk.) *Harmonizacija srpskog i mađarskog prava sa pravom Evropske unije = A szerb és a magyar jog harmonizációja az Európai Unió jogával = Harmonisation of Serbian and Hungarian Law with the European Union Law*. Újvidék: Újvidéki Jogtudományi Kar, Kiadói Központ, 2013. pp. 503-512.; *Az időskorú fogvatartottakról*. (Megjelenés alatt a FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA sorozatban)

elhelyezése a férőhelyek korlátozott számára tekintettel már most is problémát okoz. A TÉSZ-esek Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönbe történő befogadásával pedig „csak” az elhelyezés kérdését oldja meg ideiglenesen a magyar büntetés-végrehajtás, ami ráadásul nem feltétlenül jelenti az életkorral járó speciális szükségleteknek megfelelő elhelyezést. Nem nehéz belátni, hogy fel kell készülni többek között az egyre idősödő fogvatartottak egészségügyi problémáinak megoldására, ide értve a gyógyíthatatlan betegek ellátását, a mozgáskorlátozottságot, a fizikai és szellemi leépülést, a mentális rendellenességeket is. Utóbbi tekintetében számolni kell a családdal és a külvilággal való kapcsolatok gyengülésére, megszűnésére és ennek hatásaira, így az öngyilkossági kísérletek megakadályozására, ami további feladat elé állítja a végrehajtási személyzetet. Utaltam arra is, hogy számításba kell venni az idősödő fogvatartottak munkavégző képességét, majd a nyugdíjkorhatár betöltését követően egyéb hasznos foglalkozások, programok biztosításának kérdését.

OKTATÁSI TEVÉKENYSÉG

Az oktatási tevékenység körében anyagi jogból, valamint büntetés-végrehajtási jogból tartok előadásokat, illetve gyakorlatokat és szemináriumokat vezetek anyagi jog Általános Részéből.

A bűnügyi tudományok modul keretén belül előadást tartok Európai büntetés-végrehajtási jog, büntetés-végrehajtás Európában címmel.

Önálló fakultatív kollégiumokat vezetek a büntetés-végrehajtási jog tárgyköréből: A büntetés-végrehajtás(i) jog hazai és nemzetközi helyzetének áttekintése; A fogvatartottak egészségügyi ellátása; valamint A nők és az időskorú fogvatartottak mint speciális fogvatartotti kategóriák címmel.

A posztgraduális képzésben részt vevő hallgatók számára előadást tartok A szabadságelvonással járó szankciók hazai végrehajtása címmel

A nappali tagozatos jogi asszisztens felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók számára jelenleg büntetés-végrehajtási ismereteket oktatok, emellett közreműködöm a jogi szakokleveles gazdasági szakember szakirányú továbbképzésben is.

Ahogy arra már utalást tettem, mind anyagi jogból, mind pedig büntetés-végrehajtási jogból közreműködtem tankönyvek, oktatási tansegédletek elkészítésében.

VÁLOGATOTT PUBLIKÁCIÓK

2008-2014

I. Monográfia

A börtön-egészségügy "gócpontjai" és ártalomcsökkentő kezdeményezések külföldön.

Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2010. 251 p.

Börtönügy Európában. 2014. (Megjelenés alatt)

II. Könyvfejezet

A büntetés kiszabása.

In: Karsai Krisztina (szerk.) Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 194-219.

A büntetések.

In: Karsai Krisztina (szerk.) Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 109-163.

A fiatalokúakra vonatkozó rendelkezések.

In: Karsai Krisztina (szerk.) Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 232-263.

Az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények és a mentesítés.

In: Karsai Krisztina (szerk.) Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 220-231.

Az intézkedések.

In: Karsai Krisztina (szerk.) Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, Budapest: Complex Kiadó, 2013. pp. 164-193.

III. Egyetemi tankönyv, jegyzet

A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények.

In: Nagy Ferenc (szerk.) A magyar büntetőjog különös része (társszerző: Vida Mihály) Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 130-185.

A személy elleni bűncselekmények.

In: Nagy Ferenc (szerk.) A magyar büntetőjog különös része (társszerző Nagy Ferenc, Vida Mihály) Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 51-185.

A közélet tisztasága elleni bűncselekmények.

In: Nagy Ferenc (szerk.) A magyar büntetőjog különös része (társszerző: Vida Mihály) Budapest: HVG - ORAC, 2009. pp. 352-380.

Bevezetés a büntető anyagi jogba.

Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2010. 378 p.(társszerző: Ambrus István, Vida Mihály)

Bevezetés a büntető anyagi jogba.

Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2011. 378 p. (társszerző: Ambrus István, Vida Mihály)

Bevezetés a büntetőeljárás és büntetés-végrehajtási jogba.

Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2011. 397 p. (társszerző: Ambrus István, Gácsi Anett, Fantoly Zsanett)

IV. Tanulmányok

Szuicid cselekmények a fogvatartottak körében.

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE SECTIO JURIDICA ET POLITICA 71:(11) PP. 329-345. (2008)

A női börtönnépességről.

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE SECTIO JURIDICA ET POLITICA 72:(10) pp. 263-287. (2009)

A női fogvatartottak egészségvédelméről.

In: Bobvos Pál (szerk.) Reformato iuris cooperandi: tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére, Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, 2009. pp. 595-606.

A női fogvatartottak helyzete külföldön.

Bűnügyi Szemle 2:(4) pp. 34-39. (2009)

A női fogvatartottak helyzete külföldön.

In: Nagy Ferenc (szerk.) Tudományos előadóülés a Bűnügyi Oktatók Országos Találkozásán: Szeged, 2009. június 5, Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2009. pp. 39-45.

A fogvatartott nők és gyermekeik védelméről.

In: Balogh Elemér, Homoki-Nagy Mária (szerk.) Emlékkönyv Dr. Ruszoly József egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2010. pp. 423-434.(Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tom.73. fasc. 1-64.)

A fogvatartotti rátáról nemzetközi összehasonlításban (társszerző: Nagy Ferenc).

Belügyi Szemle 58:(12) pp. 5-19. (2010)

A fogvatartotti rátáról nemzetközi összehasonlításban (társszerző: Nagy Ferenc).

Börtönügyi Szemle 29:(3) pp. 1-12. (2010)

A fogva tartott szülők bebörtönzésének kihatásai.

Börtönügyi Szemle 30:(3) pp. 49-61. (2011)

A fogvatartott szülők gyermekei.

FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA 1:(1) pp. 281-299. (2011)

Juveniles in pre-trial detention: international outlook.

In: Gál István László (szerk.) Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. pp. 333-341.

A fiatalkorúak előzetes letartóztatásának egyes végrehajtási kérdései.

In: Juhász Zsuzsanna, Nagy Ferenc, Fantoly Zsanett (szerk.) Sapiienti sat: Ünnepi kötet dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012. pp. 243-253.

A fiatalkorúak igazságszolgáltatásai rendszerei Európában.

FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA 2:(1) pp. 149-169. (2012)

Az előregedő börtönnépesség problémái.

Börtönügyi Szemle 31:(2) pp. 1-13. (2012)

The regulation and implementation of capital punishment in Hungary.

In: Paper Collection: The fourth session of the International Forum on Crime and Criminal Law in the Global Era. Beijing; pp. 180-188.

Older prisoners.

In: Ranko Keča (szerk.) Harmonizacija srpskog i mađarskog prava sa pravom Evropske unije = A szerb és a magyar jog harmonizációja az Európai Unió jogával = Harmonisation of Serbian and Hungarian Law with the European Union Law
Újvidék: Újvidéki Jogtudományi Kar, Kiadói Központ, 2013. pp. 503-512.

Az időskorú fogvatartottakról. (Megjelenés alatt: FORVM 2014)

Az európai börtönügy alapelvei. (Megjelenés alatt: FORVM 2014)

Mentális egészség és a mentálisan sérült fogvatartottak. (Megjelenés alatt: ELTE ÁJTK 2014)

Néhány gondolat a külföldi fogvatartottakról. (Megjelenés alatt: BVOP 2014)

V. Könyvszerkesztés

Sapientia: Ünnepi kötet dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Juhász Zsuzsanna, Nagy Ferenc, Fantoly Zsanett (szerk.), Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2012. 521 p.

VI. Egyéb

Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez: Complex CD Jogtár kiegészítés (társszerző: Hegedűs István, Karsai Krisztina, Katona Tibor, Mezőlaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor (2012).

A KUTATÁSI TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ELŐADÁSOK

- *A börtönnépesség aktuális kérdései* címmel a Bűnügyi Oktatók I. Találkozásán, Szegeden
- *Megújult az Európai Börtönszabályok* címmel, a Magyar Börtönügyi Társaság ülésén 2006 júniusában
- *A börtönnépesség jelenlegi helyzetéről* címmel Prof. Dr. Nagy Ferenc 60. születésnapja tiszteletére rendezett tudományos konferencián 2008 januárjában
- *A női fogvatartottakról* címmel a Bűnügyi Oktatók 2009-es Találkozásán
- *Az időskorú fogvatartottakról* címmel Prof. Dr. Nagy Ferenc 65. születésnapja tiszteletére rendezett tudományos konferencián 2013 januárjában
- *Introduction to the Hungarian Penal Execution Law. Prison Overcrowding* címmel a Thessaloniki Arisztotelész Egyetemen vendégoktatóként 2013 októberében
- *Women and elder prisoners* címmel a Thessaloniki Arisztotelész Egyetemen vendégoktatóként 2013 októberében